

որ հայրենասիրութեան զգացման տեղը բռնած է, որ այնչափ զօրաւոր է մարդկային ազդի ցեղից շատերուն մէջ: Հրէից պէս ամբողջ աշխարհիս մէջ սիւսուած, անխառն և հարազատ ցեղի կերպարանը մը կը ներկայացընէ, որ միայն արեւելեան ազգաց մէջ ազէկ պահուած կը տեսնուի: Կոստանդնուպոլսոյ հայ կանանց թուի վերարկուին տեղ՝ հոս երկայն ճերմակ քօղ մը կը բանեցընեն, որ զիրենք ամբողջ կը ծածկէ: Այս զգեստը շատ ազէկ գծազրելով մարմնոյն ձևը, և վայելուչ փէշերով ինչուան ոտից ծայրը իջնելով՝ երբ ազէկ կերպով կրուի՝ կը յիշեցընէ քանի մը յոյն արձանաց վայելուչ դժերը. և այնչափ տաւելի զգալի է այս նմանութիւնս, որչափ որ Հայ տիկնայք նշանաւոր են տղնուական գնացքով մը, և անվրէպ գեղեցկութեամբ կերպարանաց »:

ԱՐՏԱՔՈՅ ԿԱՐԳԻ ՄՏԱԽԱՅՈՒԹԻՒՆՔ

Տուլպինոս՝ նկարիչ մը կը յիշէ որ միտքը զրոյս էր թէ իր մարմնոյն ոսկորները անանկ կակուղ ու դիւրաթեք են, որ ամենադիւրին էր զանոնք ջախջախել կամ ծալել ինչպէս թէ մոմէ շինուած ըլլային: Բորթողալցի րժիշկ մը հիւանդ մ'ունէր որ կը պընդէր թէ սառած ըլլայ, անանկ որ ամսուական սաստիկ տաքուն ալ կրակին քովը կը նստէր: Բժիշկը ոչխրի մարթէ զգեստ մը շինել կու տայ անոր համար, օղիով ազէկ մը օծած, և կը թողու որ կրակին քովը նստի: Տաքութեան սաստկութիւնը զգալով ըսաւ որ սաստիկ կը նեղուի, և այնպէս առողջացաւ: Գարէնոս և Ալիկեննաոս կը պատմեն անանկներ տեսած ըլլալ որ ինքզինքնին հողէ անօթ կը կարծէին, և անոր համար կը զգուշանային ուրիշներէ զպշուելու որ չըլլայ թէ կոտորին: Պինէլ կը պատմէ ժամացուցադրածի մը համար որ միտքը զրոյս էր զլսատուած ըլլալու, և թէ սխալմամբ ուրիշի մը զլուխը իրենին տեղը յարմարցուած

էր: — « Այս ահաւանքը զիտեցէք, սուրբ էր ըսելու. իմիններս աղւոր և ողջ էին, ասոնք բոլորը փառած են »: Նասլամ իր յիմարութեան վրայ զրոյս գրեին մէջ մարդու մը համար կը պատմէ թէ կը պնդէր որ բերան չունի. և երբ կերակուրը բռնութեամբ բերնէն վար կը մղէին, կ'ըսէր թէ կուրծքին վրայ բացուած ծակէ մը վար կը խոթէին: Պէնվէնուդոյ Չէլլինի կը պատմէ իր կենսագրութեանը մէջ, թէ իր բանտուած բերդին հրամանատարը պարբերական մտախաբութիւններէ կը տանջուէր, որ ամէն տարի կը տարբերէին: Երբեմն ձէթի ինքզինքը աման մը կը կարծէր. այլանգամ գորտ մը ու կը սկսէր ցատկը տել: Ուրիշ տարի մը կը կարծէր թէ մեռած ըլլայ, և հարկ էր այս այլանգակութեանը ձեռննտու ըլլալ զինքը թաղել ձևացնելով. ուրիշ տարի մը ինքզինքը ջրջիկ կը կարծէր, և քալելով ջրջիկանց թուշելով հանած ձայնը կը հանէր, և նաև թեւերը և մարմինը կը շարժէր՝ ինչպէս թէ թուշելու վրայ ըլլար: Քիթը՝ մեծ մտածութիւն կու տայ մաղձոտներու: Մարդուն մէկը իր քիթը կարգէ դուրս մեծ կը կարծէր, և երբ մէկն կը մօտենար որ իրեն խօսք զուրցէ, մէկն դի կը մերժէր, վախճալով չըլլայ թէ քիթովը աչքը հանէ: Մէկ պատանի մը որ ինքզինքը մեռած կը կարծէր, ջերմ սրտիւ աղաչեց իր բարեկամներուն որ զինքը թաղեն: Բժիշկը անոնց խորհուրդ տուաւ որ անոր ուղածը ընեն: Գազաղի մը վրայ կը դնեն զինքը ու եկեղեցին կը տանին. բայց ճամբան, զուարթարարոյ ընկերացողներէն մէկը, ձևացնելով՝ յուզարկաւորութեան դէմը ելաւ և հարցուց թէ մեռնողն ո՞վ է. իրեն պատասխանեցին ձևացեալ մեռնողին անունը պախարակելով, և մէկ մըն ալ այս աւելցուց. « Այս մահը բարեալ դէպք մըն է, վասն զի աշխարհս եղեռնաւորէ մը ազատեցաւ, որ ետքը ետքը թիու պատժով կեանքը կնքէր պիտի »: Այս խօսքը լսելով ինքզինքը մեռած կարծողը գլուխը վերցուց ու կանչեց անոնց որ պէտք էին

ամբշնալ այն կերպով իր անուան համբաւը աւրելնուն, և եթէ ողջ ըլլար իրենց լրբութիւնը անպատիժ չէր թողուր: Սակայն անոնք նոյնպէս շարունակեցին. մինչև կարծեցեալ մեռելը ալ չկարենալով համբերել, վար ցատկեց ու յարձակեցաւ վրանին. անոնք սկսան առջնէն փախչիլ, ինքն ալ ետևնուն վազելով՝ վերջապէս ոգեսպառ դետինը ինկաւ: Զինքը առին անկողինը դրին. բայց այն սաստիկ շարժմունքէն, անանկ արտաշնչութիւն մը ունեցաւ, որ անկէ ետքը անոր զօրութեամբը առողջացաւ:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀՐԵՇՏԱԿԸ

(ՊԱՐԾԱԿԱՆ ՎԵՊ ԾԸ)

Յէտի—պէն—կայեաս, փիլիսոփայ և ուսումնագէտ, և պարծանք արարացի մատենագրութեան, հետեւեալ վէպը կը պատմէ:

Տէվրիշին մէկը՝ օր մը իր կնկան ուրած քանի մը դերձանի կծիկ վաճառանոց կը տանի յուսալով վաճառելու և ստկովը տղոցը կերակուր դնելու: Վաճառմունքէն ձեռք բերած ստակը յորամ մը (20 հարիւրորդ ֆրանգի) եղաւ, զոր կը պատրաստուէր ուտելեաց ծախելու: Յանկարծ երկու մարդոց կը հանդիպի որ կռուելով՝ անանկ մէկմէկու կը զարնէին՝ մինչ մեծ վտանգ կար իրենց կենաց: Անոնց կռուին պատճառը հարցընելով իմացաւ որ դրամ մըն էր: Այն ատեն տէվրիշը ինքնիրեն մտածեց.

— Զչդիւ այդ իմ ունեցած գումարս է. միթէ աղէկ գործ մը ըրած չեմ ըլլար եթէ հանեմ ասոնցմէ մէկին տամ, որով արեան թափուիլը արգելում և թեքեա իմ նմաններէս մէկուն ալ կեանքը ազատեմ: Միթէ առթիս յարմարագոյն միջոցը այս չէ՞ մի, քան թէ անձնական պիտոյիցս յագուրդը:

Այս մտածելով լաւագոյն ընտրեց աւսթութիւնը. և ստակը անոնցմէ մէկուն տալով՝ կարող եղաւ զանոնք հաշ-

տեցընել: Ասկէ քիչ մը այլայլած տունը դառնալով, իրն ինչպէս որ էր պարզ իր կնկանը պատմեց. և այս ետքինս ալ որ էրկանը բարեսրտութիւնն ունէր, ամենևին մեղադրութեան ձայն մը չհանեց:

Սակայն կերակրոյ ժամանակը անցած էր ու տղաքը հաց կը խնդրէին: Խեղճ կնիկը սենեկին ամեն անկիւն փնտռելով՝ վերջապէս կտոր մը կերպաս գտաւ՝ պատռտած և գունաթափ:

— Ա՛ռ ասիկայ, ըսաւ էրկանը, գնա՛ծախէ ու մեր անթութիւնը յագեցնելու բան գնէ. բայց շուտ ըրէ, վաճառողը դեռ ծոմ են:

Տէվրիշը կերպասը առած՝ քաղքին բոլոր վաճառանոցները վազեց, բայց ոչ ոք այն կերպասին ուշ տուաւ: Եւ սակայն անթութիւնը երթալով խեղճ տղոց վրայ կը զայրանար: Յանկարծաւ կի մարդու մը կը հանդիպի որ ձեռքը մեծ ձուկ մը բռնած կ'երթար: Այս ետքինս ալ ձուկը գնող մը կը փնտռէր, բայց ոչ ոք քովը կը մտանար. ինչու որ ձուկը վարչահասութիւնով օդը կ'ապականէր:

— Ահաւասիկ գնողս, ըսաւ ինքնիրեն տէվրիշը, և չիտակ անոր երթալով առանց ուրիշ յառաջաբանի՝ այսպէս ըսաւ.

— Ընկեր, կ'ուզես քու հոտած վաճառքդ իմինիս հետ փոխանակել, այդ սատկած ձուկը տալ և այս քուրջը առնել: Ոչ ոք կ'ուզէ այս անօգուտ բանը առնուլ, և եթէ մենք մեղմով մեր ապրանքէն ազատել չմտածենք՝ մեր կռնակը պիտոր մնայ այն:

— Ըլլա՛ ըսածդ, ըսաւ միւսը, փոփոխենք:

Տէվրիշը ձուկն առած՝ չիտակ տունը վազեց ու կնկանը տուաւ. բայց ինչ եղաւ այս ետքինիս զարմանքը՝ երբ ձկան փորը կտրելով ընդերաց մէջ ամենափառաւոր մարգարիտ մը գտաւ:

— Ո՛րչափ կ'աժէ այս գոհարը, հարցուց տէվրիշին. և կարելի է արդեօք ծախել:

— Զեմ՝ գիտեր, բայց բարեկամ մը